

Омбудсман на Република България

**Девети годишен доклад на Националния
превантивен механизъм за 2020 г.**

15 февруари 2021 г.

Ролята на омбудсмана като НПМ

- Функциите на омбудсмана като НПМ са свързани с прилагането на **Факултативния протокол към Конвенцията против изтезанията на ООН** и промените в **Закона за омбудсмана от 2012 г.**
- Основна роля на омбудсмана като НПМ – **противодействие на изтезанията и другите форми на жестоко, унижително и нечовешко отнасяне в местата за лишаване от свобода**
- **Лишаване от свобода е всяка форма на задържане в място, което лицата не могат да напуснат доброволно** – затвори, психиатрични клиники, местата за 24-часово задържане в полицейските управления, резидентни услуги за деца, домове за възрастни, бежански центрове и центрове за задържане на мигранти и др.

Инструментариум:

- ✓ Наблюдение и оценка за спазването на международните стандарти и на нормативните изисквания, изработването и прилагането на политики и практиките на институциите;
- ✓ Годишен доклад на омбудсмана като НПМ - оценка за спазването на правата на човека в местата за задържане, препоръки към отговорните държавни органи;
- ✓ Наблюдение на напредъка на процеса на деинституционализация;
- ✓ Следи за рисковете, безопасността на здравето и живота на лицата в местата за задържане.

Омбудсманът като НПМ в година на COVID

- Омбудсманът осигури **публичен достъп до мобилните телефони на експертите на НПМ** с цел ефективна защита на правата на всички граждани, пребиваващи в затворени институции;
- Омбудсманът **продължи да получава множество жалби** от лишени от свобода и задържани лица;
- НПМ промени **обхвата на годишния график за извършване на проверки**, бяха включени както местата за **планови проверки** по изпълнение на дадени препоръки от предходни години, така и **извън-планови проверки** по приложение на **противоепидемични мерки в затворените институции**, включително **самосезирания по конкретни казуси**;
- Отправени бяха конкретни препоръки за гарантиране правата на лицата в затворените институции.

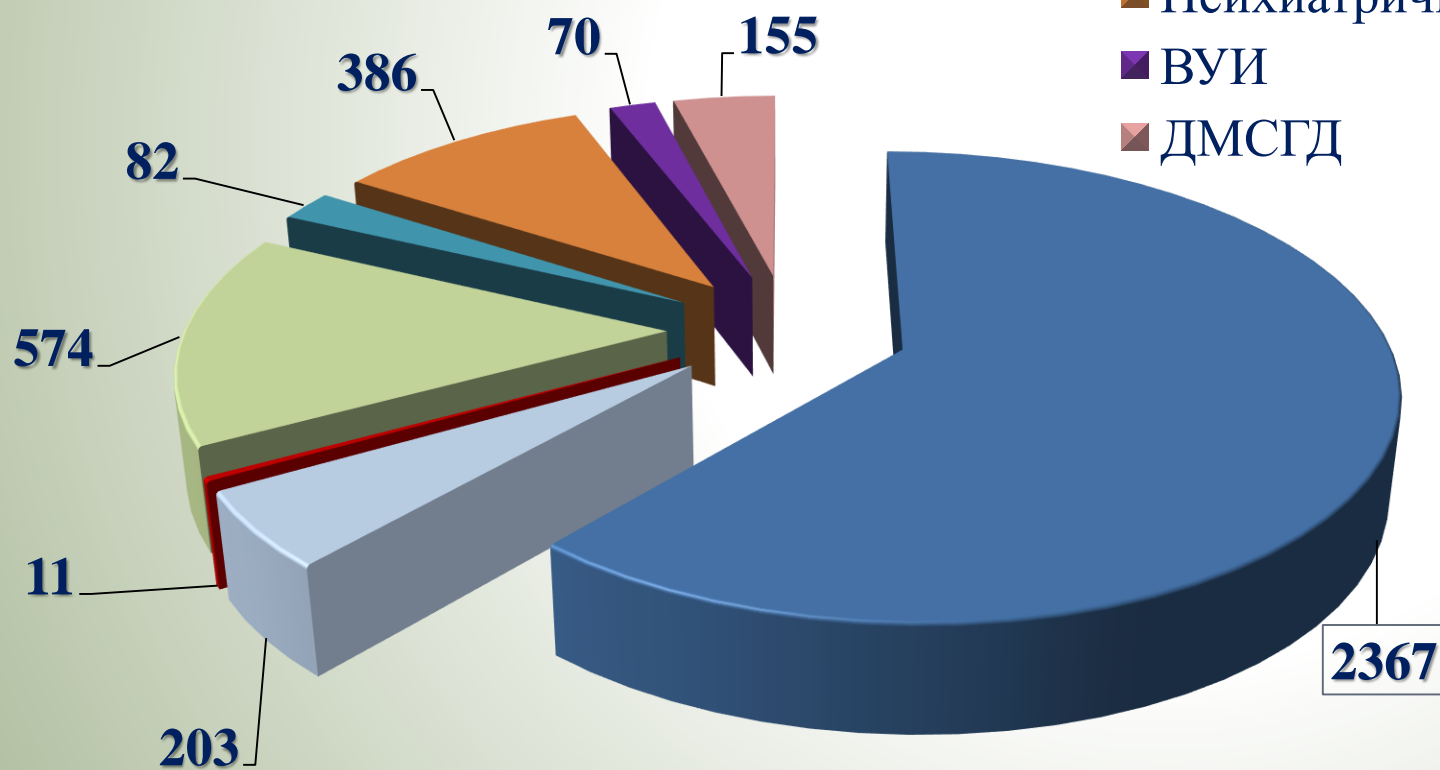
49 проведени проверки от НПМ през 2020 г. 50% увеличение спрямо заложените

- Затвори и затворнически общежития
- Арести
- Районни полицейски управления
- Центрове за бежанци и мигранти
- Резидентни услуги за деца и възрастни
- Психиатрични болници и центрове за психично здраве
- ВУИ
- Общо

3 848 обхванати лица от проверки на НПМ през 2020 г.

- Затвори и затворнически общежития
- Арести
- Районни полицейски управления
- Центрове за бежанци и мигранти
- Резидентни услуги за деца и възрастни
- Психиатрични болници и центрове за психично здраве
- ВУИ
- ДМСГД

39 изпратени препоръки след проверки на НПМ за 2020 г.

№	Наименование на проверената институция	Изпратена препоръка до	Брой изпратени препоръки
1	Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост – с. Батошево	Община Севлиево	2
2	Дом за пълнолетни лица с деменция – с. Горско Косово	Община Сухиндол	2
3	За всички Държавни психиатрични болници	Министерство на здравеопазването Министерство на труда и социалната политика	3
4	Държавна психиатрична болница – гр. Бяла	Министерство на труда и социалната политика	1
5	ЗООТ „Самораново“	Министерство на правосъдието	1
6	Затвор – гр. Бобов дол	Министерство на правосъдието	3
7	ОДМВР – гр. Стара Загора	Министерство на вътрешните работи	2
8	Затвор – гр. Стара Загора	Министерство на правосъдието	3
9	ОДМВР – гр. Бургас	Министерство на вътрешните работи	1
10	Затвор – гр. Бургас	Министерство на правосъдието	6
11	Затвор – гр. Пловдив	Министерство на правосъдието	5
12	СДВНЧ – гр. Любимец	Дирекция „Миграция“ - МВР	7
13	РПЦ – гр. Харманли	Държавна агенция за бежанците - МС	3

Защита на деца и пълнолетни лица, настанени в резидентни социални услуги

! Критични констатации

Независимо, че е стартирал последният етап от процеса на деинституционализацията на грижата за деца, свързан с домовете за медико-социални грижи, е недопустимо преместването на деца с много тежки форми на увреждания в различни институции в рамките на кратки срокове и в условията на пандемия

Основни препоръки

- Да се спазват принципите на деинституционализацията при извеждането на деца и възрастни в алтернативни услуги, включително да бъдат предварително подготвени след оценка на индивидуалните им потребности и подготовка на екипите в приемащите услуги.

! Критични констатации

Реформата на детското правосъдие в България продължава да е в начален етап

Все още не са създадени адекватни корекционно-възпитателни услуги, съобразени с водещите стандарти за защита правата и интересите на детето

Снимки - ВУИ гр. Ракитово

Защита на децата в конфликт със закона

Основни препоръки

- **Приемане на нова Стратегия за държавна политика в областта на правосъдието за детето 2021-2030;**
- **Реформа в системата за детско правосъдие и оценка на нуждата от функциониране на специализирани съдебни състави за деца;**
- **Отмяна на Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, действащ от 1958 г. и приемане на Закона за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица;**
- **Закриване на поправителните интернати и въвеждане на съвременни и ефективни мерки за работа с децата извършители, включващи възстановително правосъдие и превантивна работа с тях;**
- **Създаване на защитна социална система, включваща мрежа от услуги (интегрирани услуги и възпитателни, психо-социални и защитни мерки и механизми за подкрепа) по отношение на деца, които са в конфликт със закона и техните семейства;**
- **Да се организират краткосрочни курсове за придобиване на професионална квалификация на децата, настанени във ВУИ и СПИ.**

Защита на лицата с психични заболявания

! Критични констатации

Продължава системното недофинансиране на болничната психиатрична помощ, което възпрепятства полагането на качествени медицински грижи

Снимки - ДПБ „Св. Иван Рилски“, кв. „Курило“

Основни препоръки

- Унифициране на механизма за финансиране на всички здравни заведения за стационарно лечение на психично болни, същият следва бъде обвързан с качеството на предоставената здравна услуга;
- Привличане на повече специалисти със специалност „Психиатрия“ и „Детска психиатрия“;
- Изготвяне на оценка за пребазиране, която да е обвързана с реструктурирането на всички държавни психиатрични болници;
- Разкриване на достатъчен брой подходящи социални услуги за деца и възрастни с психични разстройства;
- Изработване на медицински стандарт „Детска психиатрия“.

Защита на лицата, търсещи закрила

! Критични констатации

Сериозно притеснение продължава да бъде системно нерешеният проблем за включването на непридружени деца в заповедите на пълнолетни чужденци, без познанство или родствени връзки между тях

Недопустимо е задържане на деца в специалните домове за временно настаняване на чужденци поради липсата на координация между компетентните държавни органи

Основни препоръки

- Да се подобри междуинституционалното сътрудничество между СДВНЧ и ДСП по отношение на непридружените деца, задържани в СДВНЧ и да се провеждат регулярни срещи по проблемите на защита на непридружените деца;
- Да се подобри междуинституционалното сътрудничество МВР, Дирекция „Миграция“ и АСП за преустановяване на настаняването в СДВНЧ на непридружени деца чужденци;
- НПМ определя за неприемлив дългия престой на чужденците, особено на семейства с деца, настанени във фургони в двора на СДВНЧ – Любимец.

Защита на лишените от свобода в местата за изтърпяване на наказания към МП

Снимка от затвора в гр. Стара Загора

! Критични констатации

Повечето от препоръките, дадени през 2019 г., бяха изпълнени

Съществува **цяла група от проблеми**, по отношение на които през 2020 г. не беше регистриран ясно заявен ангажимент за изпълнение на дадените препоръки, **като най-значим остава медицинското обслужване и социалната работа с лишените от свобода**

Основни препоръки, неизпълнени през годините

- Да се подобри системата за финансиране на социалните и здравните работници, чрез въвеждането на нова кадрова политика;
- Да се предприемат системни усилия за решаване на проблема с наличието на хлебарки и дървеници в местата за лишаване от свобода;
- Да се предприемат стъпки за изменение на ЗИНС в частта „Медицинско обслужване“ с насоченост към дейностите на гражданската здравна система;
- Медицинските центрове да се преобразуват във вид Здравни кабинети по смисъла на Закона за здравето;
- СБАЛЛС да се преобразуват в болници за продължително лечение;
- Да се закрие ЗООТ – Дебелт, при невъзможност да се закрие – да се спазват разпоредбите на ППЗИНЗС.

! Критични констатации

Състоянието на системата на 24-часово задържане в полицейските управления и през 2020 г. остава незадоволително

Трайните проблеми, свързани с пренаселеност на помещенията, лоши материално-битови условия, липса на обслужващи помещения, липса на достъп до вентилация и естествена светлина, осигуряване на достъп до правна помощ са все още актуални

Защита на лица, задържани в местата за настаняване към МВР

Основни препоръки

- Да се формулира конкретна политика за преодоляване на проблема с пренаселеността, липсата на достъп до вентилация и естествена светлина в местата за задържане към МВР;
- Подобряване на информираността на задържаните лица за техните права;
- Осигуряване на достъп до правна помощ на задържаните лица;
- По-точно да се прецизира необходимостта от медицинска помощ при задържане на лица в неадекватно състояние (моментно недееспособни) по смисъла на чл. 21, ал. 1 от Инструкция № 1821з-78 от 2015 г. за реда за осъществяване на задържане, оборудване на помещенията на задържани лица и реда в тях в Министерството на вътрешните работи.

Как да се свържа с националния омбудсман?

Адрес: гр. София 1202, ул. Георг Вашингтон №22

Тел.: 02/81-06-955;

02/980-95-10;

факс: 02/81-06-963

ел. поща: priemna@ombudsman.bg

www.ombudsman.bg

Дирекция „Национален превантивен механизъм“ –

0895 56 19 42; 0895 56 19 33; 0894 77 78 70; 0895 56 19 32; 0894 77 78 71; 0879 38 42 78